

Akademik Yazım ve Araştırmacılara Öneriler

Serkan DİNÇER

6. Baskı

Serkan DİNÇER

AKADEMİK YAZIM VE ARAŞTIRMACILARA ÖNERİLER

ISBN 978-605-241-437-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Eylül 2018, Ankara

6. Baskı: Mart 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Kuyrukcu
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Annem ve Barney'e

Önsöz

Değerli Okurlar,

“Bu kitabın yazım kararını 2015 yılında almış olmama rağmen, belki de hepimizin ortak hatası olan “işleri öteleme” eylemi nedeniyle, üç yıl gecikmeli olarak bu projemi tamamlıyorum” cümlem ile sizlere 2018 yılında seslenmişim. Tahmin ettiğim süreden önce ilk baskının tükenmiş olması, diğer baskılarında hızlıca tükenmesi daha önceden bu eseri yazmam gerektiğini gösterdi. İzninizle neden bu kitabı yazdığımı belirtmek isterim.

2003 yılında yüksek lisans eğitimime başlamam ile birlikte teoride kendimi geliştirebilsem de kaynak azlığı nedeniyle uygulamada birçok zorlukla karşılaştım. 2006 yılında dergi sekreteryası olarak, akademik yazım sürecine dâhil oldum. Birçok terim ve kural için kaynak aramama rağmen bu kaynaklara erişemedim ve bunları yanlışlar yaparak öğrenmeye çalıştım. 2006-2012 yılları arasında ulusal ve uluslararası birçok akademik yazım ve yayım toplantılarına katılarak süreç hakkında bilgimi artırmaya çalıştım. 2013 yılından günümüze kadar birçok editörlük görevleri ve dergi politikaları çerçevesinde danışmanlıklar yürüttüm. Bu süreçte en sık karşılaştığım sorun intihal ve yazım biçimiydi. Birçok araştırmacıyla bu nedenle sorun yaşadığımı üzülerek bildiririm. Bu sorunların başında araştırmacıların bir metni birebir alıp sadece kaynak gösterimlerinin yeterli olduğunu savunmaları; benim ise bunun birebir alıntılama şeklinde gösterilmesi gerektiğini belirtmemdi. 2015 yılının ilk aylarında bana e-posta ile yöneltilen “derginizdeki intihal sınırı yüzde kaçtır?” sorusu ile de bu kitabı yazmam gerektiğine karar verdim. Akademik yayın süreci bir kova su ise, benim bilgilerimin bir bardak su olduğunu da belirtmek isterim.

Kitapta mümkün olduğunca basit dil kullanmaya, aşamaları mümkün olduğunca detaylı vermeye gayret gösterdim. Birçok başlığın birbiri ile yüksek düzeyde ilişkisi olmasından dolayı başlık sıralamasında zorlandığımı ifade etmek isterim. Akademik hayata yeni başlayan bir araştırmacıyı göz önünde bulundurarak bazı noktalarda tanımlamaları tekrar vermek, uzun metin tekrarlarına girmemek için de bu metin bloklarını diğer bölümlere atfederek açıklamayı tercih ettim.

Özetle akademik yazım hakkında akla gelebilecek tüm soruların karşılıklarına kitapta yer vermeye gayret ettim. Son okumalarda değerli arkadaşlarımla dönütleri ile bu kitabın alana katkı sağlayacağına tam anlamıyla

inanmış bulunuyorum. Akademik araştırmalar gibi kitap yazım sürecinin de tek bir kişi ile yürütülmediği herkes tarafından bilindiği gibi benim tarafımdan da bilinmektedir. Bu nedenle bu kişilere teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Öncelikle akademik hayatımda zaten ihmal ettiğim ve kitap yazdığım zaman diliminde bilgisayar başında fazla zaman geçirdiğimi ve dinlenmem gerektiğini bilgisayarın güç kablosunu çekerek belirten Barney'e; görüş ve önerilerini her fırsatta sunan Sayın İlke Evin Gencil'e ve Özgül Akın şenkal'a; tüm akademik faaliyetlerimde her türlü desteği sağlayan Sayın Ahmet Doğanay, Ozan şenkal ve Mustafa Mavaşoğlu'na; öğrencilerime; kitabın yayımlanma sürecinde desteklerini esirgemeyen Sayın Servet Sarıkaya'ya ve tüm Pegem Akademi çalışanlarına sonsuz teşekkür eder, şükranlarımı sunarım.

Mart 2023

Serkan Dinçer

İçindekiler

Önsöz	v
-------------	---

Bölüm 1

Tanımlar ve Roller

Bilimsel araştırma sürecindeki tanımlar	2
Araştırma	2
Problem durumu ve problem cümlesi.....	2
Araştırma sorusu.....	4
Hipotez	4
Problem, amaç, araştırma sorusu ve hipotez için bir örnek.....	4
Kongre	5
Sempozyum	6
Konferans	6
Seminer.....	6
Çalıştay.....	6
Panel	6
Sürelî yayın.....	7
Kaynak	7
Atıf	7
DOI numarası	8
Bilimsel araştırma sürecindeki roller	8
Araştırmacı	8
Danışman.....	8
Hakem	9
Jüri.....	9
Editör.....	10

Bölüm 2

Akademik Yazımın Amacı ve Türleri

Akademik yazımın amacı	12
Akademik yayın türleri	12
Teknik not	12
Editöre mektup	13
Görüş yazısı	13
Kitap	13
Kitap inceleme	14
Rapor	14
Bildiri	15
Makale	15
Tez	16

Bölüm 3

Bilimsel Araştırma Nasıl Yapılır?

Bilimsel araştırma nasıl yapılır?	18
---	----

Bölüm 4

Araştırmacılar İçin Öneriler

Yeni araştırmacılar için öneriler	26
Akademik sosyal medya	29
Literatür nasıl taranır?	30
Bir çalışma nasıl okunur?	33
Bir çalışma okurken çapraz kaynak kullanma	34
Kaynak kullanımı	35

Kaynakça yazımı	38
Akademik yazım araçlarının kullanılması	46
Mendeley	46
Akademik yazımda bulut teknolojilerinin kullanımı	53
Etkili bir sunum nasıl yapılır?.....	55
Hakemlik ve jüri üyeliği nasıl yapılır?.....	57

Bölüm 5

Bilimsel Araştırmalarda Etik

Akademik etik.....	64
Bilimsel araştırmalarda katılımcıların korunması.....	64
Bilimsel araştırmalarda yapılan başlıca etik ihlalleri.....	65
Verilerle oynama	65
Çıkar çatışması	66
Yazar ekleme, çıkarma, sırasını değiştirme.....	67
İntihal	68

Bölüm 6

Makale ve Bildiri Nasıl Yazılır?

Makale yazmaya başlamadan önce.....	76
Bir makale nasıl yazılır?	79
Makale başlığı	79
Özet (öz).....	80
Anahtar kelimeler	83
Giriş.....	83
Amaç/araştırma sorusu/hipotez	85
Yöntem.....	87
Katılımcılar/çalışma grubu	88

Veri toplama araçları	90
Veri analizi	91
Bulgular	91
Yorum ve tartışma	93
Sonuçlar	94
Sınırlılıklar	95
Öneriler	96
Kaynakça	96
Bildiri nedir?	96
Bir bildiri nasıl yazılır?	98

Bölüm 7

Tez Önerisi ve Tez Raporu Nasıl Yazılır?

Tez yazmaya başlamadan önce	100
Tez sürecinin işleyişı	103
Bir tez raporu nasıl yazılır?	104
Tez başlığı	105
Özet (Öz)	105
Anahtar kelimeler	105
Giriş	105
Kuramsal bilgiler ve ilgili araştırmalar	105
Yöntem	106
Bulgular	107
Yorum ve tartışma	107
Sonuçlar	107
Öneriler	107
Kaynakça	107
Ekler	107

Bölüm 8

Proje Önerisi ve Sonuç Raporu Nasıl Yazılır?

Proje.....	110
Proje önerisi nasıl yazılır?.....	110
Proje ara ve sonuç raporu nasıl yazılır?	112

Bölüm 9

Sık Sorulan Sorular

Sık sorulan sorular	115
---------------------------	-----

Bölüm 10

Önerilen Kaynaklar

Önerilen kaynaklar.....	125
Kaynakça	129

1. BÖLÜM

Tanımlar ve Roller

Bilimsel bir yazı hazırlamaya başlamadan önce, ilk olarak akademik metnin ne olduğunun ve buna neden ihtiyaç duyulduğunun anlaşılması önemlidir. Bu nedenle ilk olarak akademik yazıdaki genel tanımlamalara ve rollere yer verilecektir. Daha sonra akademik yazımın ne olduğu, neden akademik bir yazımın yazıldığı ve akademik yazım türleri açıklanacaktır.

Bilimsel Araştırma Sürecindeki Tanımlar

Araştırma

Araştırma bir olayı, durumu ortaya çıkarmak, açıklamak ya da bir soruna çözüm üretmek amacıyla yapılan eylem dizisidir. Diğer bir deyişle bir problem, konu hakkında araştırma sorularına yanıt aramak ya da hipotezleri test etmek amacıyla yapılan sistematik işlemlerdir.

Akademik yazım dilinde araştırma ve çalışma kelimeleri birbirlerinin yerine sıklıkla kullanılmaktadır (İngilizce de research ve study olarak). Bu kullanım yanlış değildir; ancak genellikle araştırmanın raporlaştırılmasında “...bu çalışma sonuçlarına göre / bu araştırma sonuçlarına göre...” şeklinde atfedilirken karışıklık olmaması için raporlaştırılmış önceki araştırmalar, çalışma olarak tanımlanmaktadır. Örneğin “...araştırma bulguları incelendiğinde değişkenler arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Önceki çalışmaların bulguları da bu bulguyla örtüşmektedir” gibi. Bir kural olmamasına rağmen bu şekilde kullanım, raporların okunabilirliğini sağlama açısından oldukça yararlıdır.

Problem Durumu ve Problem Cümlesi

Önceki baskılarda bu başlıkta belirtilen ifadelerin yanlış yorumlanmış olduğuna dair eleştiri ve geri dönütler sonrasında bu başlık detaylandırılarak tekrar açıklanmıştır.

Bilimsel bir araştırma, bir amaç doğrultusunda ve genellikle ortaya konmuş bir probleme çözüm üretmek ya da problemin kendisini tanımlamak için yapılmaktadır. Bu tür araştırmaların metni yazılırken amacın nedenini belirten cümle, problem durumu olabileceği gibi araştırmanın gerekçesi de olabilmektedir.

Ulusal yayınlarda -özellikle tezlerde- problem cümlesi ve amaç cümlesi aynı olguya hizmet ettiği görülmektedir. Ancak problem cümlesi bu araştırmanın amacını desteklemeli, diğer bir ifadeyle bu araştırmanın neden yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu belirtmelidir. Örneğin bir araştırmacı, “...bu araştırmanın amacı ... öğrencilerinin matematik ders başarı puanlarının düşük olma nedenlerini araştırmaktır.” ifadesine yer verdiği zaman bu nedenleri neden araştırdığını gerekçelendirerek açıklamalı bu açıklama problem cümlesi/durumu

ya da araştırmanın gerekçesi olmaktadır. Problem durumu şeklinde ifade etmek istersek “... PISA raporları incelendiğinde ... Bölgesi’ndeki öğrencilerinin matematik ders başarı puanlarının diğer bölgelere göre düşük olduğu dikkati çekmiştir. ... Bölgesi’ndeki öğrencilerin matematik dersi başarı puanlarının düşük olması öğrencilerin matematik ile doğrudan ya da dolaylı ilişkisi olan derslerinde ki başarılarını etkilediğinden fırsat eşitliği açısından bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ifadeden yola çıkarak araştırmanın problem cümlesi/durumu ‘... Bölgesi’ndeki öğrencilerin matematik ders başarı puanlarının diğer bölgelere göre düşük olması ve bu durumun eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olması’ şeklinde belirlenmiştir”. Bu ifadeden sonra yukarıda verilen amaç cümlesi verilmelidir. Unutulmamalıdır ki amaç araştırmanın neden yapıldığını ifade ederken problem bu amaca neden ihtiyaç duyulduğunu belirtmelidir.

Akademik anlamda problem durumu/gerekçesi ile sorun karıştırılmaktadır. Yukarıda verilen örnekten de anlaşılacağı üzere ortadaki bir sorun/engel, problem cümlesi/durumu ile verilerek amacın nedeni belirtilmelidir. Ancak ortada bir problem/sorun olmadığında yine amacın nedeni belirtilmelidir. Bu durumlarda araştırmalarda problem durumu ya da cümlesi olmayabilir; bunun yerine araştırmanın amacına neden ihtiyaç durulduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Örneğin “... bu araştırma illere göre suyun kaynama derecesini belirlemeyi amaçlamıştır.” cümlesindeki amaca neden ihtiyaç duyulduğu belirtilmelidir. Atmosfer basıncının 1 atm olduğu durumda 100°C’de kaynadığı bilinmektedir; “bu derecede kaynadığını teyit etmek istiyorum; ben merak ettim” şeklinde bir ifade akademik dil açısından uygun olmayacağı ve özgün görünmeyeceği için araştırmanın reddedilecek olması bir gerçektir. Ancak - anlaşılması için uç bir örnek- ortada bir sorun olmamasına rağmen; “... illerdeki ısıtma sistemlerinin kalibrasyonlarının yapılması gerekmektedir. Bu ayarların yapılması için ısıtma sisteminde kullanılan suyun kaynama noktasının belirlenmesi gerekmektedir. Kullanılan suyun mineral içerik oranının ve atmosfer basıncının illere göre farklılaşmasına rağmen bununla ilgili resmi bir kaynağın olmaması, illere göre suyun kaynama derecesinin belirlenerek yayımlanmasının enerji tasarrufunun daha verimli yapılması açısından yararlı olacağı düşünülmektedir...” cümlesi araştırma amacının gerekçesini belirtmektedir.

Özetle problem cümlesi/durumu ya da araştırmanın gerekçesi amacın dolayısıyla araştırmanın neden yapılmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtmeli, özgünlüğünü ortaya çıkarmalıdır.